Informačný list predmetu

Akademický rok 2026/2027

Vysoká škola	Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
Fakulta	FSV UCM
Kód predmetu	UPVVS/ESPO/BcD/022/25
Názov predmetu	Politické systémy krajín strednej Európy
Rozsah	2P
Počet kreditov	5
Vyučujúci	doc. PhDr. Martin Švikruha, PhD. (prednášajúci)

Podmienky na absolvovanie predmetu

Predmet je ukončený záverečnou písomnou skúškou v priebehu skúškového obdobia.
Priebežné hodnotenie (50%):
– Aktívna účasť na hodinách 10% (max. 2 ospravedlnené absencie; 50% účasť v prípade individuálneho študijného plánu).
– Vypracovanie a prezentácia analytickej seminárnej práce na konkrétne zadanie (40%)
Absolvovanie záverečnej písomnej skúšky (50%).
Pre úspešné absolvovanie predmetu musí študent získať v súčte z oboch častí minimálne 56%.
Klasifikačný stupeň bude určený na základe stupnice (v %):
A (100 – 92), B (91 – 83), C (82 – 74), D (73 – 65), E (64 – 56), Fx (55 a menej).

Výsledky vzdelávania

Po úspešnom absolvovaní predmetu študent:
• charakterizuje a vysvetlí základné dimenzie a etapy transformačných procesov v štátoch strednej Európy a teoretické prístupy k ich skúmaniu;
• vysvetlí špecifiká politického vývoja a charakteristické znaky postkomunizmu v štátoch strednej Európy a porovná ich prejavy v jednotlivých štátoch regiónu;
• charakterizuje postavenie, štruktúru, funkcie a kompetencie parlamentov v štátoch strednej Európy a porovná jednokomorové a dvojkomorové modely zákonodarnej moci;
• vysvetlí postavenie, spôsob voľby a ústavné kompetencie hláv štátov v štátoch strednej Európy a porovná mieru ich vplyvu v rámci jednotlivých systémov vlády;
• charakterizuje postavenie, spôsob vzniku, kompetencie a politickú zodpovednosť vlád v štátoch strednej Európy a ich vzťah k parlamentu a hlave štátu;
• porovná modely a charakteristiky územnej samosprávy na miestnej a regionálnej úrovni v štátoch strednej Európy, vrátane ich kompetencií, orgánov a financovania;
• opíše organizáciu štátnej správy na centrálnej a územnej úrovni v štátoch strednej Európy a vysvetlí základné smery reforiem verejnej správy;
• porovná typy volebných systémov uplatňovaných v štátoch strednej Európy a vysvetlí ich vplyv na výsledky volieb a stranícku štruktúru;
• charakterizuje politické strany a typy straníckych systémov v štátoch strednej Európy a vysvetlí základné znaky ich vývoja;

• zhodnotí súčasnú demokratickú situáciu v štátoch strednej Európy s využitím teoretických prístupov ku kvalite demokracie a identifikuje hlavné výzvy, ako sú demokratická regresia, populizmus a oslabovanie právneho štátu.

Stručná osnova predmetu

1. Transformačné procesy v štátoch strednej Európy
Teoretické vymedzenie pojmu transformácia, jej základných dimenzií (politická, ekonomická, spoločenská) a teoretických prístupov k jej skúmaniu, so zameraním na prechod od autoritárskych režimov k demokracii.
2. Špecifiká politického vývoja a aspekty postkomunizmu v štátoch strednej Európy
Teoretické vymedzenie pojmu postkomunizmus, jeho charakteristických znakov a dedičstva komunistického režimu. Porovnanie špecifík politického vývoja jednotlivých štátov regiónu.
3. Zákonodarná moc v štátoch strednej Európy
Teoretické vymedzenie postavenia, štruktúry, funkcií a kompetencií parlamentov (jednokomorové a dvojkomorové systémy) a ich vzťahu k ostatným zložkám moci.
4. Výkonná moc I. (prezident) v štátoch strednej Európy
Teoretické vymedzenie postavenia hlavy štátu, spôsobov jej voľby, ústavných kompetencií a miery jej vplyvu v parlamentných a poloprezidentských systémoch.
5. Výkonná moc II. (vláda) v štátoch strednej Európy
Teoretické vymedzenie postavenia vlády ako vrcholného orgánu výkonnej moci, spôsobu jej vzniku, kompetencií, politickej zodpovednosti a vzťahu k parlamentu a prezidentovi.
6. Súdna moc v štátoch strednej Európy
Teoretické vymedzenie postavenia súdnej moci, princípu nezávislosti súdnictva, štruktúry súdnej sústavy a postavenia ústavných súdov.
7. Územná samospráva na miestnej úrovni v štátoch strednej Európy
Teoretické vymedzenie modelov miestnej samosprávy, jej kompetencií, orgánov a financovania, vrátane porovnania jednotlivých štátov.
8. Územná samospráva na regionálnej úrovni v štátoch strednej Európy
Teoretické vymedzenie regionálnej samosprávy, dôvodov a procesu jej vzniku, jej orgánov, kompetencií a miesta v územno-správnom usporiadaní štátov.
9. Štátna správa v štátoch strednej Európy
Teoretické vymedzenie systému štátnej správy, jej organizácie na centrálnej a územnej úrovni, princípov jej fungovania a reforiem verejnej správy.
10. Voľby a volebné systémy v štátoch strednej Európy
Teoretické vymedzenie typov volebných systémov (väčšinový, pomerný, zmiešaný), ich prvkov a vplyvu na výsledky volieb a stranícku štruktúru.
11. Politické strany a stranícke systémy v štátoch strednej Európy
Teoretické vymedzenie pojmu politická strana a typológie straníckych systémov, vývoja a charakteristických znakov straníctva v regióne.
12. Súčasná demokratická situácia v štátoch strednej Európy
Teoretické vymedzenie kvality demokracie, teoretických prístupov k jej hodnoteniu a súčasných výziev, ako sú demokratická regresia, populizmus a oslabovanie právneho štátu.

Druh, rozsah, metódy a pracovná záťaž študenta

Typ predmetu: povinný profilový predmet, prednáška/seminár
Odporúčaný rozsah výučby (v hodinách): 2 týždenne
Metóda štúdia: prezenčná
Forma štúdia: denná

Odporúčaná literatúra

• BARDOVIČ, Jakub a kol. Transformácia a premeny politických systémov v krajinách Vyšehradskej skupiny. Bratislava : IRIS. 2018. ISBN 978-80-8200-031-6.
• DAUDERSTÄDT, Michael. Cesta strednej Európy z postkomunistického tunela do európskej hmly. Friedrich-Ebert-Stiftung. Electronic ed.: Bonn : FES Library, 2003
• FRIDRICH, Branislav – Lucia MOKRÁ. Praktikum ústavného práva Slovenskej republiky. Šamorín : Heuréka, 2011. ISBN 9788089122684
• HORVÁTH, Peter a kol. Kapitoly z politického systému Slovenskej republiky. Trnava : UCM, 2014.
• HORVÁTH, Peter.2017. Appointive Powers of Slovak President and Their Use in Relation to Selected Constitutional Officers. Politické vedy 2:49-66.
• HORVÁTH, Peter. Postavenie prezidentov v krajinách V4. 1/2003. Slovenská politologická revue 1. 2003
• CHYTILEK, Roman - Petra SVAČINOVÁ. 2010. Distribution of Seats in the Government and the Chamber of Deputies in the Czech Republic. 1/2010. Stredoevropské politické studie 1:1-21.
• MESÍKOVÁ, Eleonóra. 2008. Development of Territorial and Public Administration in Slovakia. Politické vedy 3/4 2008. 3-4:72-96.
• PEKNÍK, Miroslav a kol. 2010. Trends in political system development. 2/2010 Studia politica Slovaca 2:3-53.
• PLÁVKOVÁ, Oľga. 2014. Demokratizačný process na Slovensku po roku 1989 v očakávaniach verejnosti. Studia Politica Slovaca. 1/2014. 1:3-20.
• SZOMOLÁNYI, Soňa. Voľby v krajinách V4: Čo vypovedajú o stave demokracie v regióne. In: Mesežnikov, G., Gyárfášová, O., Kollár, M. (eds.): Slovenské voľby 2002: Výsledky, dôsledky, súvislosti. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2003.
• VACHUDOVA, Milada Anna. Europe Undivided: Democracy, Leverage and Integration After Communism. Oxford and New York. Oxford University Press. 2005, ISBN 0 19 924 128 X
• ZENDEROWSKI, Radoslav. Twenty Years of the Independent Slovakia from Polish Perspective. Politické vedy 4:134-144. 2013.
• Doplnkové materiály a texty odkazované v prednáškových prezentáciách (Ústavy, legislatíva, strategické dokumenty)

Jazyk, ktorého znalosť je potrebná na absolvovanie predmetu

slovenský, český, anglický